

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2557 (ฉบับชั่วคราว)

พระราชบัญญัติการเข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499

พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2546)

พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสุขภาพ
มาตรฐานของสถานที่การบริการ ผู้ให้บริการ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบเพื่อการรับรองให้เป็นมาตรฐานสำหรับสถานที่เพื่อสุขภาพหรือเพื่อเสริมสุขภาพตามพระราชบัญญัติสถานบริการ
พ.ศ. 2509 พ.ศ. 2551

กฎหมายต่างประเทศ

Louisiana Massage Therapists and Massage Establishments Act

Massage Establishments Act

Massage for Establishments Act

Massage Practice Act of 2007

Regulation on the Protection of types of Chinese Traditional medicine 1992

หนังสือ

- กรมชัย รัตนสกาววงศ์. (2554). หลักกฎหมายปีกครอง. กรุงเทพฯ: กิ่งจันทรการพิมพ์.
- กรรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). ธุรกิจบริการ: สปาและนวดแผนไทย (Business Services: Spa & Thai Massage). กรุงเทพฯ: กรรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ (DBD). (2555). การจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจในพิลินปินส์. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2555). คู่มือการค้าและการลงทุน สาธารณรัฐสิงคโปร์. นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- กรณิการ์ พรมเสาร์ และสรรสิริ อันจัน. (2540). การแพทย์พื้นบ้านกำกับสุขภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกษา.
- กองสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม. (2554). คู่มือการสุขาภิบาลสถานประกอบกิจการ. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร.
- กองอนามัยสิ่งแวดล้อม สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2555). กฎหมายสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร.
- กัญจนา ดีวิเศษ และคณะฯ. (2544). คู่มืออบรมการนวดไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: โครงการพัฒนาตำรา กองสนับสนุนกิจกรรม มูลนิธิการแพทย์แผนไทยพัฒนา.
- ชาญชัย แสงวงศ์. (2558). คำอธิบายกฎหมายปีกครอง. กรุงเทพฯ: วิญญาณ.
- ธวัชชัย สัตย์สมบูรณ์. (2542). กฎหมายสาธารณสุข. โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- ประโภชน์ บุญสินสุข. (2543). คู่มือการนวดแผนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ก่อการพิมพ์. เพชรบุรี แสนดี. (ม.ป.ป.). สถานประกอบการนวดเพื่อสุขภาพจะต้องไม่อยู่ในพื้นที่ติดต่อกัน สถานบริการ. กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร สำนักงานวิจัยและวิชาการ สำนักงานปีกครอง.
- โภคิน พลกุล. (2525). เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักกฎหมายมหาชน. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐวรรณ เจีย และเมแกน เจีย. (2556). นวดไทย: การนวดไทยแผนโบราณ. กรุงเทพฯ: ดวงกุมพับลิชชิ่ง.
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2559). การแพทย์แผนจีน การนวดทุยหนา คณะกรรมการแพทย์แผนตะวันออก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.

- มาโนช วามานนท์. (2538). การนวดไทย สำหรับชาวบ้าน: ศาสตร์และศิลป์แห่งการพึ่งตนเอง.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การส่งเสริมศรัทธาแห่งชาติ.
- วรรณน์ บุญราคามวงศ์. (2550). นวดแผนไทยที่ไม่ควรมองข้าม. คณะวิทยาการ มหาวิทยาราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิสันต์ ท้าวสูงเนิน. (2550). คัมภีร์นวดแผนโบราณ: ตำราการนวดบำบัดรักษาโรคแผนโบราณ.
นนทบุรี: วิทีเอส.
- วิษณุ เครืองาม. (2535). “สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ” สรุสิทธิมนุษยชน สิทธิหรือหน้าที่ใน
ประเทศไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2546). คู่มืออบรมการนวดไทย. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์แผนไทย
และแพทย์ทางเลือก.
- _____. (2547). คู่มือประชาชนในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ: กรมการ
แพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก.
- _____. (2550). รายงานการสาธารณสุขไทย ด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และ
การแพทย์ทางเลือก: บทที่ 3 ระบบบริการการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และ
การแพทย์ทางเลือก. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2528). สัมผัสแห่งความรัก ศิลปะการนวดแผนไทย. กรุงเทพฯ: แสงตะเกียง.
- สมาคมแพทย์แผนโบราณแห่งประเทศไทย. (2540). คู่มือการนวดแผนไทย: โคงการพื้นฟูกการ
นวดไทย. กรุงเทพฯ: สร้างสื่อ.
- สมาคมสหประชาชาติแห่งประเทศไทย. (2531). คู่มือคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ไทยธุรกิจ.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกว่างโจว. (2555). เทคนิคใหม่ของธุรกิจสปาในจีน
ที่น่าจับตามอง. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงมะนิลา. (2555). ธุรกิจสปาในสาธารณรัฐ
ฟิลิปปินส์. นนทบุรี: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2550). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจราย
ปี. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สารสาร บทความ

พิรยะ พลพิรุพห์. (2556). “บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระบบเศรษฐกิจ
สร้างสรรค์”. สารสารเศรษฐกิจศาสตร์บริหารคน สถาบันพัฒนาศาสตร์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 1.

วิวัฒน์ สรรพคุณ. (2556). “การให้ความคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกฎหมายต่างประเทศ”. ชุด
นิติ สำนักงานเลขานุการวุฒิสภา.

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

ขาวนัตต์ มารินทร์วินล. (2548). มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกิจสปาในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาดิยรำคำแหง.
ชลิตา บุญเรืองขาว. (2551). การศึกษาสภาพแวดล้อมธุรกิจสปาและนำเสนอถูกต้องของการแข่งขัน
และปัญหาเพื่อขยายฐานกู้มลูกค้า: กรณีร้านซีด้า บิวตี้แอนด์สปา. วิทยานิพนธ์
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาประกอบการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้า
ไทย.

นวลพงษ์ เสือแก้ว. (2551). การจัดการมาตรฐานธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพในกรุงเทพมหานคร.

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ประวิช ราชกิจ. (2557). การคุ้มครองภูมิปัญญาการนวดไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช.

พุทธินันท์ พินศิริกุล. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการแพทย์แผนไทย
ประจำการนวดไทยของประชาชนในอําเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัชรี แม้มศรี. (2552). ภูมิปัญญาการนวดเพื่อสุขภาพ: การประยุกต์ใช้วิธีการนวดแผนไทยและ
ญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เรืองรอง บุญสรัตพันธุ์. (2555). การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉรา เหลืองศักดิ์. (2550). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสถานบริการสปา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอกสารอื่นๆ

กฎหมายท่องเที่ยวและกฎหมายค่าสินทรัพย์สาธารณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด
ย่อม พ.ศ. 2545. (2545, 20 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 (ตอนที่ 93 ก.).

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2545. (2545, 5 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 119 (ตอนที่ 86 ก.).

กระทรวงสาธารณสุข. (2546). รายงานการประชุมคณะกรรมการสาธารณสุข ครั้งที่ 31-3/2546. วันที่ 21 สิงหาคม 2546.

การสนับสนุนและพัฒนาแรงงานสาขาวนคแผนไทย. (2555, 29 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 (ตอนพิเศษ 59ง).

ชนินท์ ลีวนนท์. (2550). ดูแลผู้ป่วยปอดหดสั้น ปอดเอวด้วยการแพทย์สมม发达. เอกสาร ประกอบการสัมมนาวิชาการแพทย์ทางเลือก ครั้งที่ 2. วันที่ 23-24 มีนาคม 2550.

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2558. (2558, 17 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 (ตอนพิเศษ 165 ง).

ปรีชา หนูทิม และคณะ. (2546). ประสิทธิผลและความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านการนวดที่ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแผนไทย. รายงานการวิจัยกระทรวงสาธารณสุข.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557. (2557, 22 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 131 (ตอนที่ 55 ก).

วิวิช วงศิพย์. (2556). การคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สถาบันการวิจัยและการพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). โครงการเตรียมการรองรับการเคลื่อนย้ายของแรงงานสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2550). ครอบความคิดการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย. รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ กรมทรัพย์สินทางปัญญา.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2556). การจัดทำยุทธศาสตร์และปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขา. รายงานการศึกษาขั้นสุดท้าย สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สุดฤทธิ์ วงศ์เกียรติชร. (2557, 31 ตุลาคม). “โอกาสลงทุนในสาธารณรัฐสิงคโปร์”. โพสต์ทูเดย์, ปีที่ 12 ฉบับที่ 4285.

หลักสูตรการนวดไทย. (2550, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 (ตอนที่ 45ง.).

ห้างหุ้นส่วน บีเจ ออร์กานайเซอร์ แอนด์ คอนซัลแทนท์. (ม.ป.ป.). การศึกษาสถานการณ์ธุรกิจสุขภาพแรงงานนวดไทยในเขตกรุงเทพฯ จังหวัดภาคเหนือตอนบน 1. รายงานฉบับสมบูรณ์.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

Kenneth Levin. (1973). *Medicine & Chinese Society*. In M Modern China and The additional Chinese Medicine.

ฐานข้อมูลออนไลน์

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2554). ธุรกิจบริการ: สปาและนวดไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://mdh.hss.moph.go.th/uploadFiles/document/D00000001019_25101.pdf.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2557). รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน: สาธารณรัฐสิงคโปร์. นนทบุรี: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2558). การค้าระหว่างประเทศ ณ นครนิวยอร์ก. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ditp.go.th/more_news_ditp.php?cate=7,8&country=0&type=0&title=%A2%E8%D2%C7&filename=index&page=4.

กระทรวงพาณิชย์. (2559). การทำธุรกิจในสหรัฐอเมริกา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://commercehaiusa.org/oca/wp-content/uploads/2011/08/DoingBusinessUSA.pdf>.

กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือธุรกิจสปา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.pmsn.hss.moph.go.th/uploadFies/document/D00000000430_23745.pdf.

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. (2558). กฎหมายท้องถิ่นไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=25&id=161&Ltemid=262.

ชัยน์ พิเชียรสุนทร. (2558). โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 33 เรื่องที่ 8 แพทย์แผนไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub_book/book.php?book=33&chap=8&page=t33-8-infodetail07.html.

ฐานเศรษฐกิจ. (2558). ธุรกิจ: ท่องเที่ยว บริการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thansettakij.com/>.

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2559). ข่าวการเงิน ตลาด รถยนต์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1475989530.

ฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย. (2559). ตามดอน AEC. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.exim.go.th/Newsinfo/aec.aspx>.

มนพกา ธีรชัยสกุล. (2551). การนำบัคแบบโอมิโอพาร์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.thaicom.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=61:205&catid=54:2009-09-09-09-46-36&Itemid=95.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2559). ธุรกิจการบริการ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.teacher.ssru.ac.th/chutima_kl/file.php/1/.pdf.

วนินทร วงศุล. (2559). สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีติใหม่ สสว. กับการส่งเสริม SMEs เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.sme.go.th/Lists/EditorInput/DispF.aspx?List=15dca7fb-bf2e-464e-97e5-440321040570&ID=1780>.

วิทยา ปัทมะรงกุล. (2559). การนวดเพื่อสุขภาพ (Massage for Health). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.spkk1.sesaol.go.th/jarin/menu_b1.html.

สถานกงสุลใหญ่ ณ นครซีอาน. (2559). เจ้าเล็กตลาดสปาในมณฑลส่านซี สถานการณ์เศรษฐกิจการค้า การลงทุน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaiembassy.org/xian/th/home>.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง. (2559). ศูนย์ข้อมูลเพื่อธุรกิจไทยในจีน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaibizchina.com>.

สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2558). สปาในสาธารณรัฐสิงคโปร์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.thaifia.com/thaifia/portals/o/ctrprof_sgdes57full.pdf.

หนอเครื่อง ศรีบัวพันธุ์. (2552). ประวัติการแพทย์แผนไทย. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.am-cb.com/index.php?option=com_content&view=article&id=12%Ahistory-of-thai-massage&catid=4%3Amassage-category&Itemid=17&lang=th.

Asian Legal Information Institute. (2016). *Law on licensed doctors of the People's Republic of China Retrieved.* (Online). Available: <http://www.asianlii.org/>.